

és Dániel Pál országgyűlési képviselők, Deschán Achill temesmegyei és Rónay Jenő torontálmegyei alispán, dr. Telbisz Károly kir. tanácsos polgármester, Seemayer verseczi polgármester, Mály István temesvári kir. törvényszéki elnök, Bárczy László királyi tanácsos, pénzügyigazgató, Nagy György kir. tanácsos, állami jószágigazgató, Pethő János kir. tanácsos, posta- és táviratigazgató, Csávossy Gyula, Görgey Gyula, Pap Simon, Jeszenszky Béla, Daniel László, Szűry Kálmán királyi tanácsos, buziási közalap. főtitk. Babics József, Damaszkín Arzén, Dellimanits János, Hollosy József, Gyertyánffy János, Rónay Ernő, dr. Gedeon László kir. ügyész, Faragó István, Weltkugel Gyula, buziási Eisenstädter Ignác kir. keresk. tanácsos, kamarai elnök, dr. Telbisz Imre, Kovacsics Gyula, Dobó László, Jakabffy Pál, Capdebo Ferencz, Capdebo Gergely, Löwy Mór főrabbi, Kovács Sebestyén Aladár, Kovács Ákos, Joannovich Sándor, Unger József, ifj. Dellimanics János, Szuló Ernő, Rosa József, Deutsch Andor, Hofbauer Péter, Lázár Ernő és több mások.

A 29. gyalogezred díszszázada a zenekarral együtt a perronon foglalt állást.

Ö Felsége külön vonaton 9 óra 10 perczkor érkezett a pályaudvarba.

Ö Felsége huszártábornoki egyenruhát viselt és pompás jó színben volt. Arcán egészséges pir ül ruganyos léptekkel szállott ki kocsijából és fogadva Waldstätten báró tábornagy, hadtestparancsnok, majd Dobonovacszy százados jelentését, szemlét tartott a kivonult század felett, azután vizsgatért a küldöttekhez, mire dr. Molnár Viktor főispán üdvözölte. Erre Ö Felsége a következőképen válaszolt:

Hü érzelmeik biztositását köszönettel fogadom. Legyenek meggyőződve, hogy kedves emlékemben tartom Temesmegyét és Temesvár várost előbbi itt időzéseimből, s örömmel jöttem ismét — habár rövid időre — körükbe.

Ujra lelkes eljenzések hangzottak fel, mire Ö Felsége kezét fogott dr. Molnár főispánnal és néhány szívélyes szót váltott vele. Ezután Desseffy Sándor püspökhöz lépett és megszólítással tüntette ki; majd Nákó Kálmán grófot, Bohus Zsigmondot, Ambrózy Gyula bárót, Csekonics Endre grófot, Brankovics patriarchát, Dimitrievics, Mihályi, Metianu és Popea püspököket tüntette ki megszólítással, — mire kíséreté-

vetlenül az ágyuüteg mellett áldogálva, a felkelők tüzérének kirívó célpontul kinálkozott.

E nap eredménye sem a köztárazakozásnak nem felelt meg, sem Kiss Ernőt nem eléghette ki; ennek érzetében tehát, de kétségtelenül a nyilvánuló vélekedések befolyása alatt is, érett meg azon elhatározása, hogy a perlaszi sáncok ellen döntő lépést tegyen. Így jött létre Vetter Antal gyalogalezredes, báró Hügel Ernő huszárörnagy és a Kiss Ernő mellett vezérkari tisztet teljesítő Kolmann gyalog-százados közreműködésükkel a körülölelő támadás terve, mely 1848-iki szeptember 2-án teljes sikerrel végre is hajtatott.

A lovasság csapatokra oszolva, nagy félkörben szállta meg a hozsant délre néző sáncok előterét, — hasonló alakzattól működött a tüzérés középítőleg a sáncz tábor területére. E közben megalakultak, Vetter vezérlete alatt a Ferencz Károly, Wasa és Mariássy nevezetű seregek egy-egy zászlóaljából s a tizedik honvédzászlóaljából, a rohamoszlopok s az élén járó nevezett alvezredesnek buzditó személyes vezetése alatt, az écska—perlaszi ut mentében feltarthatlanul nyomultak neki a tábor keleti keskeny oldalának és sánczolatán át szuronyal küzdve ki maguknak az utat, tömegesen rohantak be a táborba. Ennek belsejében az ágyuk egyáltalában elsánczolt löpadozaton állottak, illetőleg számosabb erődökben (Redoutte) voltak elhelyezve, ez utób-

biak pedig kisebb-nagyobb tőrfogatuknak megfelelő véderővel bírtak.

Mindezek egyenként véve véres tusával foglaltattak el. A főroham sikerét lényegesen előmozdította azon rohamoszlop közreműködése, mely Kolmann vezetése alatt, éjszaki irányból a Béga folyón átkelve, a főroham irányához mintegy derékszögben a tábor hátsó oldalára intézte támadását, mi végre a folyó völgyéből meglehetősen meredek hágóra kellett felhatolnia.

Körülbelül tizenöt darab különféle ürméretű ágyu, sok szuronyos puská és szerb fegyverzeti czikkék, nevezetesen: rövid, görbe ágyazatu, de hosszú csövű puskák, pisztolyok és handsárok (köztük igen díszes készületű példányok is), néhány ló stb. képezték a győzelem erkölcsi értéke és hadászati hordereje mellett a diadaljeleket.

A nap rövid signaturája, hogy a perlaszi sánczok Kiss Ernő főparancsnoksága alatt elfoglaltattak, és e nap szülte meg Kissnek a „perlaszi hős“ hírnevét.

Miután a szerbek szokásos makacssággal újra elfoglalták Perlaszt, Kiss szeptember 11-én másodizben is elűzte őket onnét és e helyet, midőn az ablakokból embereire lőttek, fölguyjtatta.

Ö ugyan szeptember 12-én a szerbeket saját uradalmában Aradacznál megverte, de ezért a szerbek keserűen állottak boszút, mivel Ellemérből, uradalma főhelyéből az ottani helyőrséget kiszorították és ott borzasztóan pusztítottak. Kiss pompás kasté-

lyából pár óra alatt csak a pusztá falak maradtak meg, a fényes butorzatot és a nagybecsű ritkaságok gyűjteményét tökéletesen megsemmisítették.

Nemsokára Kiss Ernő Nagy-Beeskereken Kossuth Lajos sajátkezü levelét vette, melyben ez őt mint perlaszi hőst, teljes bizalmának hízegő kifejezése mellett szólította fel a haza megmentésére, — s illetőleg, hogy a Jellacsich bán ellen felállított hadsereg parancsnokságának átvétele végett Székesfehérvárra siessen.

Kiss Ernő elindulva, legelőbb is Temesvárra utazott s ott báró Piret és Rukavina altábornagyoknál, a kik közül az első mint főhadi kormányzó, az utóbbi pedig mint várparancsnok szerepelt, rendeltetéséről szabatos jelentést tett. Kiss a Temesvárott szokatlan járó-kelő tüntetéssel töltött nap estjén fényes faklyásmennettel is megtiszteltetvén, másnap Pestre utazott, hol a magyar kormánynál szintén jelentkezett és este az angol királynéhoz czimzett szálloda előtt szintén faklyásmennettel ünnepeltetett.

Végre Kiss Ernő Székesfehérvárra érkezvén, ott az előre küldött segédtisztjének, Aschermann Ferencz századosnak jelentését, miszerint a vezénylet átvétele iránt rendelet oda nem érkezett, látszat szerint váratlanul vette; azonban megérkezésének szabályszerű bejelentése végett csakhamar Moga altábornagyhoz sietett.

Moga kijelenté, hogy nagy öröme fog szolgálni, ha alatta parancsnokságot vállal.

A megyeház nagytermében szép számban gyülekeztek össze a bizottsági tagok, komor hangulatban várva az ülés megnyitását.

Rónay Jenő, kir. tanácsos alispán pontban 10 órakor megjelent, s mélyen meghatva következőket mondotta:

„Tekintetes törvényhatósági bizottság! Nekem jutott osztályrészül az a kínos kötelesség, hogy a legutóbbi időben minket is közvetlenül ért pótolhatlan veszteséget a tekintetes törvh. bizottságnak bejelentendő, a mai rendkívüli közgyűlést egybehívjam és azt ezennel megnyitottnak jelentsem ki.

Hertelendi és vindornya-laki Hertelendy József főispán ur, a sz. István-rend kiskeresztése, a magyar országgyűlés főrendiházának élethossziglan kinevezett tagja nincsen többé közöttünk. Ő, kinek tanácsára és jó szívére bizton számíthatunk, ki majd 18 éven át szeretettel és szeretetet költve bölcsességgel vezetett minket, ki atyailag gondoskodott megyénk minden egyes lakójáról, a körültekintő, tapintatos kormányzó, a legjobb barát, a nemesen gondolkozó kiváló hazafi, vármegyénknek valóban hü fia, immár örök nyugalomát aluszsa; elragadta őt a kérelhetlen halál, mely a legnemesebb szívet rabolta el ezuttal porhüvelyéből.

1891. évi augusztus 31-én főispánunk Marilla-fürdőben átköltözött őseihez, odahonnan már csak az emlékezés és tettdús életének jó példája hathat át mihozzánk.

Midőn a gyászhir remes suhogással végig száguldott e vármegye területén, bizonyára könnytől vált nedvessé minden szem, bizonyára igazi aggodalom fogta el mindenikünk szívet, hogy mi lesz most velünk, kiket tanácsadónk, vezetőnk és legjobb barátunk elhagyott.

Hertelendi József ur ő méltósága 1833. évi május 23-án született Bocsáron és 1874. évi január hó 19-én lett, 41 éves korában e vármegye főispánjává kinevezve. Nagyon jól tudja a tekintetes törvh. bizottság, de legjobban tudom én, kit ő méltósága főispánsága kezdetén mint kiadótt maga mellé vett, hogy mily állapotban találta Istenben boldogult főispánunk e vármegyét. A lakosság partokra szakadva, a közigazgatás rendezetlenül, a vármegyei vagyon zilált állapotban valóban elszomorító képét adták a majdnem két éven át fej nélkül hagyott vármegyének.

Ehhez társult akkor még a volt katonai határőrvidék polgárosítása, később a volt nagyikindai kerület beolvasztása. És mind-

Torontál vármegye rendkívüli közgyűlése.

Boldogult főispánunk Hertelendy József elhunyt alkalmából vármegyénk törvényhatósági bizottsága e hó 14-én hétfőn rendkívüli közgyűlést tartott, melynek tárgyát a megyénket ért gyász képezte.

ezen rendezés munkáját csak nehezítő események közepette, éjjel és nappal agyafeszítő munkában láttam és láttuk mindnyájan azt, ki minket most elhagyott. A fáradozásnak, az emberszerető eljárásnak meg kellett és meg is termé gyümölcseit. Hertelendy József rövid néhány év alatt nemcsak előírt feladatát oldotta meg fényesen, nemcsak az ellenséges pártokat egyeztetette ki, nemcsak a hazafiás nemzeti irányt honosította meg megyénkben, és nemcsak a nemzet gazdasági érdekeit volt képes határozottan támogatni, hanem az intéző teendőit végezte a „Temes-Bégavölgyi“ és a „felső-torontáli ármentesítő“ társulatoknál, rendezven azoknak bonyolult ügyeit mint miniszteri biztos, — képes volt az überlandi földek megváltási munkáit is vezetni, tevékeny részt vett a többször megújuló árvizek elleni küzdelemben, intézkedett és rendelkezett Uj-Szeged és később Szeged katasztróphájánál, közbenjárta a csángótelepítésnél, a vöröskereszt-egylet ügyeinél, vezette a háziipar-egyesületet stb. megyénk szellemi és anyagi jólétét előmozdítani alkalmas minden mozzanatot.“

Majd esetleg a tisztikart ért gyász nagyságát is, kiemeli, hogy vigaszt Dessewffy Sándor megyés püspök kegyessége, a vég tisztességei részvéte alkalmából, továbbá a kormány, a szomszédos törvényhatóságok, Temes vármegye, Temesvár és Versecz városok, valamint számtalan egyesület és magános részvéte nyújtott; attér a vármegye intézkedéseire, melyeket a gyász alkalmából tett, leírva a temetés pompáját, melyivel a megye nagy halottját sirjáig kísérte.

„Igy adta meg Torontál vármegye szeretett főispánjának a végtsziszteletet, melyet teljessé teendő, bátor vagyok a tekintetes törvényhatósági bizottságnak javasolni, méltóztassék igaz fajdalmanak jegyzőkönyvi megörökítése után elrendelni, hogy:

- 1) A törvényhatóság öszinte részvéte a gyászoló özvegygyei levélileg közöltetik;
- 2) A vármegyének a veszteség fölött érzett mély fájdalma a ministereinek ur ö nagyméltóságához feljelentetik;
- 3) Dessewffy Sándor megyés püspök ur ö méltóságával és általa a közreműködött egyházi ferfiakkal, valamint a gyászban osztozott törvényhatóságokkal a közgyűlés köszönete közöltetik;

- 4) A végtszisztelet megadásában részt vett hatóságok, egyletek, társaságok, társulatok és testületekkel szemben, a vármegye közönségét hálára kötelező érelemlényívánitá-

Azonban Kiss parancsnokságot nem vállalt, mert a bánási viszonyok teljes ismerete mellett ott az ügynek jobb szolgálatot tehetett, de azonkívül kiváló érdekében is állott, Nagy-Becskerek körül fekvő terjedelmes birtokai megvédése felett, a mennyiben ez az ottani hadviselés érdekeivel teljes és tényleges összhangzásban is állott, közvetlenül örködni.

1848 szeptember 28-án este Kiss szintén jelen volt azon nevezetes értekezleten, mely a sikkori református egyházban tartatott meg és melynek végeredményében gróf Battyány Lajos indítványára elhatározatott, hogy a bán inváziója fegyveres kézzel visszautasíttassék.

Másnap, azaz szeptember hó 29-én Kiss Ernő a pákozdi ütközetben mint csapat nélküli szemlélő vett részt.

A pákozdi ütközet után a bán három napi fegyverszünetet kért, melynek megkötésében magyar részről Szapáry Antal gróffal és Milpökh ezredessel Kiss szintén közreműködött.

Ezután Kiss Ernő Márton-Vásárról korábbi állomására Nagy-Becskerekre indult vissza, a hol ismét átvette Vettertől a magyar hadcsapat parancsnokságát.

Következő október hóban a vezérőrnagyságra lépett Kiss. Ő volt az első honvédtábornok.

(Vége következik.)

suk és közreműködésükért tartozó elismerés jegyzőkönyvileg kifejeztetik;

5) A vármegye alispánjának azon eljárása, mely szerint néhai Hertelendy József hült tetemeit a vármegye halottjának tekinté és ezzel együtt a gyászszertartásra vonatkozó intézkedései is helyeslő tudomásul vétetnek;

6) és hogy végül a megboldogult által legutóbb kezdeményezett nagybecskereki közközház kiépítése után az ő emlékére József-kórháznak fog nevezetni.“

A közgyűlés az indítványokat egyhangulag elfogadta.

A rendkívüli közgyűlésnek még egy tárgya volt, a súlyosan beteg Popovits György alibunári főszolgabíró szabadság-kérvénye, kinek három havi szabadság adatott meg.

Torontál vármegye közig. bizottsága a főispáni gyász alkalmából e hó 14-én szintén gyűlést tartott, s szintén részvétirat intézését határozta el a gyászoló özvegyhez. A részvétiratot Szilágyi Albert megyei aljegyző írta meg.

HIREK.

Uj csillagkeresztes hölgy. Gróf Karács-onyi Aladár beodrai földbirtokos jótékony-ságairól általánosan ismert fiatal neje, szül. pazonyi Elek Margit urnő csillagkeresztes hölgy lett.

A felső torontáli ármentesítő társulat kormánybiztos ügye. A földmivélsügyi m. kir. minister Daniel Béla, társulati igazgatót Hertelendy József főispán kormánybiztos elhunytá folytan a ministerbiztos teendőik ideiglenes vezetésével megbízta. Tudatta vele azonban azon szándékát, hogy tekintve a társulat immár rendezett viszonyait, annak önkormányzati jogát visszaállítani elhatározta. Utasítja egyben az igazgatót, hogy ezen körülményről az érdekelteket értesítse, s hogy egy rendkívüli közgyűlést, melynek tárgya az elnök, alelnök megválasztása és a választmány összeállítása lenne, mielőbb hívjon össze. Végül azon reményének ad kifejezést a minister, hogy az érdekeltek hazafiás közreműködésére a társulat érdekében továbbra is számít.

Uj orvos. Hadfy Miklós ur, Hadfy Döme közszeretben álló közjegyzőnek legidősebb fia e hó 16-án Budapesten, az orvosgyetemen a tudori szigorlatot letette, s 19-én délelőtt az összes orvostudományok tudorává avatottatott. Mi, a magunk részéről sok szerencsét kívánunk a fiatal orvosnak, igaz szívvel vesszünk részt örömeiben, s hisszük, hogy az a sok szép remény, a melylyel megkezdte pályáját, az idők folyamán mind meg fog valósulni. Ugy legyen.

Halálozások. Dr. Nyáry Ferencz, a helyb. főgymnasium jeles képzettségű tanára e hó 14-én hosszas betegség után életének 58-ik és tanárkodásának 23-ik évében elhunyt. A boldogult kiváló érdemeket szerzett a természettudományok terén. Munkás ember volt, több könyvet írt, s kivált a villamos accumulatorokon próbált javításokat eszközölni, mely munkálkodását egészségével fizette meg. Temetése 16-án volt nagy részvét mellett. A kalvinista templomban Szalay ref. lelkész méltatta érdemeit s künn a sirnál Dr. Kiss Sándor főgymn. tanár mondott igen szép könyvekig megható beszédet. Az ifjuság gyászadalához a közelgő vihar morajlott, mintha ő is záporral siratta és döngéssel bucsuztatta volna méhébe visszafogadott egyik bajnokát!

Korényi Imre, honvédfőhadnagy e hó 17-én Lugoson, a hol a hadgyakorlatokon vett részt, szívszélhűdésben hirtelen elhunyt. Holttestét 18-án éjjel hozták el Lugosról városunkba, a hol ma, szombaton délelőtt

10 órakor, nagyszámu résztvevő közönség jelenlétében eltemették. A megboldogult 34 éves volt, s halálát özvegye és kis gyermeke gyászolja.

Nyilvános köszönet. A helybeli ref. egyház templomszentelési estélyén rendezett hangversenyen következő urak és urnők által történt felülfizetések midőn hirlapilag nyugtáztatnak: egyuttal fogadják a rendező bizottság szives köszönetét. Krsztics János 5 frt, Stagelschmidt János 10 frt, Bobor Gyuláné 8 frt, Dániel László 4 frt, Haidegger Ödön 3 frt, Szalay József 3 frt, Menczer Lipót 2 frt, Dániel Ferencz 2 frt, Széll Ákos 2 frt, Kandell Zsigmond 1 frt, Kató Gusztáv 1 frt, Kolofon István 1 frt, Loga Szilárd 1 frt, Bielek Mihály 1 frt, Varga Nagy István 1 frt, dr. Haidegger Lajos 1 frt, Mágóri Mihály 1 frt, Fuchs István 1 frt, Várady Imre 1 frt, Erdősi Irma 1 frt, Maszálovits János 1 frt, Vécsey István 1 frt, Vécsey Zsiga 1 frt, Vécsey Géza 1 frt, Szölöly Kálmán 1 frt, N. N. 1 frt, Csány István 50 kr.

Köszönetnyilvánítás. Nemzeti közadakozásból épült ev. ref. templomunk felszentelése alkalmából belső szükségletei berendezésének fedezésére e város nemesen érző fiatalsága által tek. Dániel László megyei főjegyző ur elnöksége és tek. dr. Pap Géza tb. főjegyző ur rendezése folytán alakult vigalmi bizottság a hangversenyvel egybekötött tombola és tanczestély jövedelméből 257 frt 67 krt juttatván kezünkhez: ugy a fent nevezett mint a hangversenyen Dr. Brájjer Lajos ur vezetése alatt közreműködött urak szives fáradságaiért a ref. egyház tanács nevében hálás köszönetet nyilvánítani kedves kötelességünknek ismerjük, Somjay Sándor ref. egyházi gondnok. Szalay József ref. lelkész.

Helyreigazítás. Sajnálattal vettük észre, hogy a „Torontál“ mult számából a gyásztsziszteletre megjelentek, s ravatalra koszorut helyezők sorából, feledhetlen főispán Hertelendy József épen egyik legbizalmasabb barátjának: nságos Csávossy Ignác urnak neve maradt ki.

Uj ártezi kút Nagybecskereken. „Már megint ártezi kút!“ kiálhatnak fel csodálkozva azok, a kik falainkon kívül laknak, — „ez a Becskerek boldog város lehet, minduntalan új ártezi kutakba kezd!“ ki irigykednek reánk. (Persze nem tudják, hogy valamennyi ártezi-kisérlet eddig kutba esett). Legujabban azonban igazán örvendetes hírt mondhatunk: a becskereki legujabb ártezi kút ezuttal szilárd alapokon készül. Ladányi, a hirneves Zsigmondy főmunkatársa vállalkozott (persze ismeretlen ezrekért) az új kút fúrására, melynek munkálatai január hó 2-án kezdetnek meg a főtéren. A szerződést értesülésünk szerint mult héten kötötte meg Krsztics polgármester Ladányival.

Posta és távirdatafolyam N.-Becskereken. Postamester illetve posta és távirdatafolyam kiadó és kiadó jelöltek részére a kereskedelemügyi m. kir. minister ö nagyméltósága f. é. szeptember 14-én kelt 52563. számú magas rendeletével az ország több nagyobb városában 1891. évi október hó 1-jével tanfolyamot létesít. A temesvári posta és távirdatafolyam kerületében Nagy-Becskerek, Szabadka és Temesvárott fog tanfolyam felállítatni. Ezen tanfolyamokba felvétetnek oly folyamodók, (ferfiak és nők) kik legalább 18 évesek, magyar honpolgárok, fedhetlen előéletűek, ép és egészséges testalkatúak, legalább négy középiskolai osztályt, illetve négy osztályu polgári vagy ezekkel egyenrangu más iskolát kielégítő eredménnyel végeztek, a magyar, illetve Horvát-Slavonországok területén a horvát nyelvben teljesen jártasak s a kiknek tiszta és olvasható kézírásuk van. Azok, kik magokat ezen tanfolyamra felvétetni óhajtják, sajátkezűleg írt kérvényüket keresztlevéllel, is-

kolai, legújabb kiállított orvosi és erkölcsi bizonyítvánnyal felszerelve ez év szeptember hó 25-ig a temesvári posta és távirtdaigazgatóságához nyújtásuk be, megnevezvén azon várost, melyben a tanfolyamot hallgatni kívánják. A tanfolyamra vonatkozó egyéb tudnivalókkal a tanfolyam székhelyén levő posta- és távirtdahivatal főnöke szolgálhat.

*

Női kereskedelmi tanfolyam Szegeden. Ezen női kereskedelmi tanfolyam már a folyó 1891-92. iskolai évben, vagyis f. évi október hó 1-én meg fog nyitni. A női kereskedelmi tanfolyam feladata: nőknek alsóbb fokú kereskedelmi foglalkozásokra való előkészítése és célja az, hogy a nőket olyan kereskedelmi ismeretek és ügyességek birtokába juttassa, amelyek segítségével mint levelezők, könyvvivők, pénztárnok stb. üzletekben alkalmazhatók legyenek, vagy mint önálló üzletvezetők, ha az üzleti költségek szerényebb mértéke folytán kereskedői segédszemélyzetet nem alkalmazhatnak, szükség esetén a könyvvezetőt a könyvek és levelezés vitelében szakértelemmel helyettesíthessék. A tanítás ideje teljes 8 hónap: október 1-től május 31-ig. A felvétel feltételei: A női kereskedelmi tanfolyamba oly leány-növendékek vétetnek fel, kik a polgári vagy felsőbb leányiskola 4 osztályát, vagy a felső népiskolát legalább elégséges eredménnyel végezték és 18 évesnél nem idősebbek. Felvétetnek továbbá a fenti tanintézeteket nem végzett és 18 évesnél nem idősebb olyan leányok is, akik felvételi vizsgálaton igazolják, hogy van kellő előképzettségük a tanfolyam sikeres elvégzéséhez. E vizsgálat tárgyai: 1. A magyar nyelvtan és magyar fogalmazás; ez utóbbi tantárgyból annyi kívántatik, amennyi a polgári vagy felsőbb leányiskola III-IV. osztályában megszerezhető. 2. Számít. Teljes jártasság a négy alapműveletben egész és törtszámokkal, a hármas szabályhoz tartozó feladatok megfejtése és a láncszabály. 3. Földrajz; különösen Európa, Ázsia és Amerika földrajza. A felvételi vizsgálatért az összes tárgyakból 5 frt díj fizetendő. Egyes figyelemre méltó esetekben a tanári testület és kir. tanfelügyelő ajánlatára, a vallás- és közoktatásügyi minister ur engedélyével, 18 évesnél idősebb nők is felvehetők. A beiratások és felvételi vizsgálatok szeptember hó 28., 29. és 30. napjain a községi felsőbb leányiskola igazgatóságánál történnek s a tanítás október 1-én kezdődik. A növendékek személyenként 50 frt tandíjat fizetnek, mely két egyenlő részben is lefizethető. Egyebekre nézve az érdeklődőknek bővebb felvilágosítással a községi felsőbb leányiskola igazgatósága szolgál. — Szegeden, 1891. évi szeptember hó 8-án. Kovács Albert, kir. tanácsos, községi iskolaszéki elnök.

*

A gőzkazánútók tanfolyama, melyet a budapesti állami ipariskolánál a nagyméltóságú kereskedelemügyi m. kir. ministerium évenként rendezni szokott, az idén is október hó 1-én nyílik meg s november hó közepéig tart. Ezen a tanfolyamon a gőzmozgony (locomobil) kazánok és a stabil kazánok szerkezete és kezelése fog taníttatni. Tanulókat felvétetnek a 18 életévüket betöltött, olvasni tudó lakatosok, kovácsok, ezek segédei, a különböző gyárakban dolgozó kovács és lakatos-segédek, kazánok mellett alkalmazott gyári munkások. A belépők erkölcsi bizonyítványt tartoznak előmutatni, a nem önálló munkások ezenkívül, ha munkában állnak, a munkaadótól kiállított munkabizonyítványt, ha nem állnak munkában, munkakönyvüket tartoznak benyújtani. A tandíj 3 frt, a mit előzetesen, a beiratkozás alkalmával kell lefizetni. A beiratások f. évi szeptember 15-től október 1-ig tartatnak az intézet helyiségében (Budapest, VIII. ker. Népszínház-utca 8 sz.) Vidékiek a tandíj beküldése mellett levélben is iratkozhatnak.

*

Hivatalos jelentés f. évi augusztus hónap Nagy Beeskerek városában észlelt közegész-

ségügyi viszonyokról. Városunk lakosságának száma az 1891. é. népszámlálás szerint 22.273. Az összes elhaltak száma 59 a következő halálokokal: hasihagymáz 1, veleszületett gyengeség 4, ránggörcs 3, tüdőlob 3, tüdőgümőkór 7, mellhártyalob 2, szerviszívaj 2, bélhurut 19, hashártyalob 1, idültveselob 1, aggkór 4, hörghurut 2, agyuroklob 1, bélrák 1, agylob 2, dermedet 1, szájlób 1, májlób 1, méhrák 1, égési sebek 1, bukor 1. — Születés augusztus hónap 64 jelentetett be. — Az egészségügyi viszonyok a jelentés hónapban kedvezők voltak ragályos és járványos kórok épen nem fordultak elő, a többi nem ragályos kórok közül a gyomorbelhurut lépett fel nagyobb számban, s mint minden évben a meleg időszakban több áldozatot is követelt. N. Beeskerek, 1891 szeptember 6-án Dr. Haidegger Lajos, vár. főorvos.

*

Sok évi megfigyelés Emésztési gyengeségeknél és étvágyhiánynál, általában minden gyomorbetegségnél, a valódi „Moll-féle seidlitzporok“ bizonyultak legsikeresebbeknek a többi szerek fölött mint gyomorerősítők és vértisztítók. Egy doboz ára 1 forint. Szétküldés naponta utánvétellel Moll A. gyógyszerész s. cs. és kir. udv. szállító által, Bécs, I. Tuchlauben 9. A vidéki gyógyszerárakban határozottan Moll-féle készítmény kérésre az ő gyári jelvényével és aláírásával.

Előfizetési felhívás

a

„TORONTÁL”

1891-ik év IV-ik negyedére.

Tisztelettel felkérjük előfizetőinket, hogy előfizetéseiket minél előbb megtenni sziveskedjenek, hogy a lap pontos szétküldésében fenakadás ne történjék.

Az előfizetési pénzek postautalványnyal a „Torontál“ kiadóhivatalához (Pleitz Fer. Pál könyv- és könyvmdája N. Beeskerek. Hunyadi utca 10. sz.) czimzendők.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . . 6 frt — kr.
Fél évre . . . . 3 frt — kr.
Negyed évre . . . 1 frt 50 kr.

A „Torontál“ kiadóhivatala.

Törvényszéki csarnok.

Athelyezések. Az igazságügyi minister Várady József temesvári kir. törvényszéki telekkönyvvezetőt, Pejov Mátyás n. beeskereki kir. törvényszéki segéd-telekkönyvvezetőt, valamint Jakovlyev Illés és Drndarszky Miklós n. beeskereki kir. törvényszéki irnokot a t. becei kir. járásbíróhoz ujonnan felállított telekkönyvi hatóságához helyezte át. — Borbáth Albert gyulafehérvári kir. törvényszéki joggyakornok és dr. Schernhardt János szentendrei lakos ügyvédjelölt a pancsovai kir. törvényszékhez aljegyzökké nevezettek ki.

*

A nbeeskereki kir. törvényszék végtárgyalásainak sorrendje. Szeptember hó 21-én: Zsebelyán Zsiva, lopás. — Florin Józsa, súlyos testi sértés.

Szeptember hó 22-én: Dr. Pánics Mladen elleni fegyelmi ügy.

Szeptember hó 26-án: Taxner Lajos és társai, szándékos emberölés. — Pap János, lopás.

Szerkesztőségi üzenet.

N-y Á-d urnak helyben. A viziut és a Torontáli h. é. vasutak czimü cikkét helyszüke miatt csak jövő számunkban közölhetjük, addig türelmét kérjük.

GAZDASÁG.

Temesvári kiállítás

időszaki kiállításai alkalmából megyénk kiállítói közül alábbiak nyertek díjakat:

I. A szarvasmarha kiállításán:

Magyar fajok:

Gróf Karácsonyi Jenő bánlaki uradalma, állami ezüst-érem.

Gyertyánffy János, gyéri uradalma, kiállítási arany-érem.

Szakálház község, elismerő oklevél.

Nyugoti fajok:

Báró Liptay Frigyes Lovrin, kiállítási ezüst-érem.

N. Szt.-Miklós m. k. földmives iskola, versenyen kívül maradt, ellen esetben elismerő oklevéllel tüntetett volna ki.

Bajzáth István Pészak, elismerő oklevél.

Gróf Csekonic Endre, zsombolyai uradalma, kiállítási ezüst-érem.

II. A nyári gyümölcs és főzelek kiállításban.

Kiállítási aranyérmét nyert Samarconi hercegnő, Nagy-Komlós, kitünő szép csoportos kiállításaért.

A millenniumi kiállítás ügye.

— Iparosaink figyelmébe. —

Az országos ipartanács, mint fővárosi lapokban olvassuk, október hó 2-án tartja első ülését az őszi idényben.

Nagy érdekek nézhetünk a most kezdődő munkaidény elé, mert számos kiváló fontosságú tárgy vár elintézésre.

E kiváló fontosságú tárgyak közül ez alkalommal csak a millenniumi kiállítás ügyét említjük fel, mely különben is első sorban érdekelhet bennünket.

A munkaszünet első vasárnapján, július hó 19-én, a temesvári kiállítás ünnepélyes megnyitása alkalmával legelsőbben is a kereskedelmi miniszter volt az, ki mintegy euunciálta azt, hogy akkor, midőn a nemzet Budapesten millenniumát fogja ünnepelhetni, reményli azt, hogy ezen alkalommal ott kiállítást fog rendezhetni, s elvárja, hogy iparosaink és mindazok, kik a kiállítás körül érdekelve vannak, erőt fognak gyűjteni a nagy munkához.

Körülbelül ily értelemben nyilatkozott a vasakaratu miniszter, s a miniszteri nyilatkozat óta nem egy megbeszélés tárgyát képezte a millenniumi kiállítás ügye, s a sajtó is behatóan foglalkozott e nagy fontosságú kérdéssel.

A kiállítást illetőleg kétfelé oszlának a nézetek.

Vannak, kik azon nézetet vallják, hogy a millenniumi kiállításnak nemzetközinek, vagyis vilákiállításnak kell lennie, s hogy a nemzetközi kiállítást nemcsak közgazdasági és ipari, valamint általános nemzeti érdekek teszik kívánatossá, hanem politikai és kulturális követelmények harcolnak annak illetén jellege mellett.

E nézetnek első harczosa Zichy Jenő gróf, kinek, külföldi tőkepénz felhasználása mellett, terve oda konkludál, hogy nemzetközi jellegű világ-

kiállítást teremtsünk, melynek fényes központja a magyar kiállítás lenne.

A nemes gróf teljesen meg van győződve a felől, hogy a nagy nemzetek versenyében a magyar ipar is tisztességesen és becsülettel töltené be helyét.

De igen tekintélyes azoknak is számuk, kik azt óhajtják, hogy a kiállítás országos, nemzeti jellegű legyen, és attól távol álljon minden nemzetköziség.

S úgy látszik, hogy nemcsak a miniszter nézete, de általában a kormány terve is ez.

Abban keresik a kiindulási pontot, hogy a nemzet ezredéves ünnepén, kizárólag csak a nemzet rendezzen kiállítást; hogy az iparunk fejlettségét tanúsító nagy verseny tisztán nemzeti legyen, s hogy a tisztán nemzeti kiállításból a külföld alaposabban ítéljen rólunk.

Legyen bár a kiállítás országos, avagy nemzetközi, mert ezen jellegek egyikének, vagy másikának végleges megállapításáig még igen sokat fogunk tanácskozni, egyet nem szabad felednünk, hogy a nagy munkához erőt kell gyűjtenünk.

A kiállításnak olyannak kell lennie, mely méltó legyen ezredéves multunkhoz. A készülődéseket már mostan kell megkezdenünk, s már mostan kell megbarátkoznunk azzal, hogy kiállításrészt kell vennie az ország minden vidékének, minden városának, sőt mindenkinnek, a ki csak kevésbé is tényezőül tekinti önmagát az ország mezőgazdaságának, iparának, kulturájának valamely ágában.

Jelen soráikkal nem volt egyéb célunk, mint az, hogy vidékünk iparosait már most eleve figyelmeztessük az 1895-re tervezett millenniumi kiállításra.

Igaz, hogy addig még teljes négy évünk van, de ismételnünk kell azon meggyőződésünket, hogy a kiállításnak, legyen az országos, vagy nemzetközi, de mindenesetre fényesnek, ragyogónak és nagyszerűnek kell lennie.

Ki kell fejtenünk minden erőnket, s meg kell mutatnunk azt, hogy ezeréves küzdelmeink közebe is lépést tartottunk a haladásban minden téren, s hogy ott állunk éppen, ahol a múltval külföld.

Az érdeklődés általános jeleiből bizton következtethetünk arra, hogy a kiállítás valódi képet fog nyújtani nemzetünk életrealitásáról; s míg egyrészt erőnk duzzadását fogjuk ott bemutatni, másrészt meg fogunk győzhetni mindenkit, elleneinket is, arról, hogy gazdasági, ipari és kulturális fejlettségünk fogva méltók vagyunk az ezeréves hazára.

Befejezésül még valamit!

A millenniumi kiállítás ügyében nem utolsók lesznek ezek a sorok, miket most irtunk. A kiállításban való tömeges részvételre mindenkor fel fogjuk emelni buzdító szövegünket, s e téren nem fogunk mások mögött maradni soha sem. E sorok szolgáljanak csupán mementóul, emlékeztetőül ama nagy munka létesítésére, melyre négy hosszú év adatott, hogy az egész világ előtt bebizonyíthassuk kulturképesség-

günket és fejlett ipari és közgazdasági állapotunkat.

Corydon.

KÜLÖNFÉLÉK.

Szőlőbirtokosaink figyelmébe. Másolat a m. kir. pénzügyminisztertől 2083. szám P. M. Körendelet. Valamennyi m. kir. pénzügyigazgatóságnak s a fővárosi kir. adófelügyelőnek, hogy az érdekelt közönség filloxera vastatrix rovar által pusztított szőlőterületeknek törvényhozásilag biztosított állami kedvezményeikről s ezen kedvezmények elnyerése iránt követendő eljárásról mennél elterjedtebb módon nyerhessen értesülést az 1891. I. tcz. végrehajtása iránt 1533-1891. sz. a kiadott utasítás elárúsítása iránt egyidejűleg akként intézkedtem, hogy az ifj. Nagel Ottó budapesti könyvtárosnál 15 kr. bolti árban megszerezhető legyen. Jelen intézkedésem azzal az utasítással hozom a (czím) tudomására, miszerint arról az érdekelt közönséget lehetőleg elterjedt módon értesítse. Budapesten, 1891. évi augusztus hó 16 án. A m. kir. pénzügyminiszter helyett aláírás olvashatlan.

Szőlészettünk, a mely eddig Magyarország gazdasági bevételeinek egyik főforrását képezte, az újonnan felmerült phylloxera és peronospora viticola ellenségei által a veszélyével van fenyegetve. Hazafias kötelessége tehát nemcsak a kormánynak, hanem a magános termelőnek is, minden erejével oda hatni, hogy a meglévő szőlők fentartva, az elpusztultak helyébe pedig újak legyenek telepítve. A kormány százszázalékos segélyezést már most is évenként a szőlőbirtokosokat, de hogy a munka eredményes legyen, maguknak a birtokosoknak kell arra törekedni, hogy az új művelési módokban a kellő szakértelmet és jártasságot megszerezzék, és hogy a védekezés minden ágában folytonosan tájékozva legyenek. Ez indította a nm. belügyministeriumot arra, hogy 13.568. sz. a kultuszministeriumot pedig, hogy 1819. sz. rendeletével hazánk egyedüli és már eddig is elterjedt szaklapját a „Borászati Lapokat“ a községi és megyei törvényhatóságoknak ajánlja. A lap, mely Baross Károly az orsz. m. gazd. egyesület titkárának szerkesztése és kiadásában jelenik meg, munkatársául bírja az összes hazai szakértőket, és alaposan, gyorsan válaszol minden hozzá intézett szakkérdésre. Targyalja a szőlőművelés, amerikai fajok ültetése és a homoki szőlők telepítésének minden részletét, és a folyó nyár folyamán különös súlyt fektet a peronospora viticola nevű, rohamosan terjedő szőlőpenész gomba és az ellene való védekezés ismertetésére. Tudósításaiban 130 szőlőtermelő és kereskedő tájékoztatja olvasóit a szőlők és borkereskedelem állásáról. Előfizetési ára egy évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Mutatványszámokat kívánatra küld a „Borászati Lapok“ kiadó hivatala Budapest (Köztelek).

Gazdák figyelmébe. Az őszi fontos vetés munkájának ideje itt lévén, nem mulasztathatjuk el arra figyelmeztetni a gazdaközönséget, hogy fáradságának eredménye a termés, nemcsak a tiszta és egészséges vetőmagtól, hanem attól is függ, hogy milyen fajtát vetünk. Azzal nem csak mi magyarok, hanem a külföld is már régen teljesen tisztában van, hogy olyan kitűnő buza, mint a magyar, másutt sehol a világon nem terem, de már a mi a rozsot illeti, ezzel a külföld tulszárnyalt bennünket, mert a mienknél sokkal jobb rozsajtákat bocsát forgalomba. Az utóbbi években többféle kitűnő új fajtával szaporították a rozsot, de valamennyit felülmulja a két legújabb fajta: a schlanstädti óriás-rozs és a zsáktöltő Mammuth rozs. Mindkét fajtának meg vannak mind ama tulajdonságai, melyekkel a jó rozsok bírni kell; az előbbi némileg kedvező időjárás mellett kataszteri holdankint 1500 kilogrammot is fizet, az utóbbit pedig éppen bő terméséért neveztek el méltán zsáktöltőnek. Mauthner Ödön, ki egy alkalmat sem mulaszt el, melylyel a hazai mezőgazdaság felvirág-

zását előmozdithatja és a gazdaközönség érdekeinek szolgálatot tehet, mint a most megjelent őszi árjegyzékéből látjuk, e két kitűnő rozsajt is azonnal sietett megszerezni, hogy a haladni szerető gazdaközönségnek rendelkezésére bocsáthassa. Kétségtelen, hogy ezzel is oly kiváló szolgálatot tesz a gazdaközönségnek, mint a montagnei rozs, melyet nyolcz évvel ezelőtt honosított nálunk és melyet kitűnő tulajdonságaiért a földművelési miniszter is felkarolt és a gazdaközönség közt buzgón terjesztette. Meg vagyunk róla győződve, hogy gazdaközönségünk, mely a mai viszonyok közt csak úgy boldogulhat, ha a külföldi versenyyel lépést tud tartani, megragadja az alkalmat ama két rozsajtának a beszerzésére, mely az eddigi rozsokat bizonyára háttérbe fogja szorítani. Megjegyezzük, hogy ugy a schlanstädti mint a zsáktöltő Mammuth rozs nálunk csakis Mauthner Ödön magkereskedőnél kapható, mit azért tartunk szükségesnek megemlíteni, hogy a gazdaközönség félre ne vezesse magát. (351)

A szobai pálmák ápolása. Mindenek előtt azt kell tudni, hogy a szobában ápolat pálmák nagyon kis cserepekben tönkre mennek. Ha tehát gyökereik már annyira megnövekednek, hogy a cserepet érinti, vagy éppen a cserephez szorúlnak, itt az ideje, hogy a pálmát nagyobb cserepbe ültessük át. A cserep fenekére cserepdarabokat, faszenet, erre néhány centiméter vastagon jó kerti földet teszünk. Erre állítjuk a régi földjétől felületesen megtisztított pálmát, vigyázva hogy gyökereit meg ne sértsük, mert a pálmák aránylag kevés gyökeret hajtanak. Az átültetésnek rendes ideje a tavasz, de szükség esetén, midőn a pálmát a pusztulás veszélye fenyegeti, máskor is átültethetjük. Az új cserepbe állított palma gyökérlapdaja, a cserep falai közt levő üres közt miután jó földdel töltjük ki, mely egyenlő mennyiségű kerti és levélföldből s némi homokból áll. Beültetés után a cserepet megrázzuk és jól megöntözzük. A palma sok vizet szeret, de langyos vízzel kell azt öntözni, még pedig úgy, hogy földje jól átnedvesedjék; az öntözést mindannyiszor ismételjük, valahányszor a palma földjének felülete száraz tapintatu. A cserepajban vizet sokáig ne tőrjünk, mert a gyökerek rothadását okozhatja. Arra azonban nagyon vigyázzunk, hogy a cserep soha sem száradjon ki egészen, mert a legtöbb palma ezért pusztul el a szobában. A palma világosságot is szeret s azért olyan helyre állítsuk, a hol teljes világosság éri.

Meddig lehet a kanczákat tenyésztésre használni? Ez a kérdés a gazdára nézve nagyon fontos, mert akárhányszor beáll az az eset, hogy egyik-másik kitűnő kanczától, melyet éveinek száma miatt munkára többé nem igen használhat, legalább utódokat szeretne kapni: De másrészt azért is fontos ez a kérdés, mert annak tudása, hogy a kanczát meddig lehet tenyésztésre használni, nagyon megkönnyíti a gazda számításait és kalkuláit, s nem egy csalódástól menti meg. Az angol méneskönyv adatai szerint érdekes kimutatást készítettek, a mely tenti kérdésre elég pontos feleletet ad. 1000 kancza közül 222 még 20 éves korában ellett, 175 még 21 éves korában, 22 éves korában 141 kancza adott csikót, 23 éves korában 83, 24 éves 49, 25 éves 22, 26 éves 8, 27 éves 2, 28 éves 2 29 éves 1. Ugy látszik, hogy a határt a 30-dik év képezi, mert a 30 éves kanczák közül egy sem fogamzott. Érdekes tudni azt is, hogy a vénebb kanczák csikói közül egy sem fejlődött ki használható versenylóvá. Jó csikókat úgy látszik csak a 12-15 éven alóli kanczák adnak s bizonyos, hogy munkába fogott fáradt kanczánál ezt a határt még lejjebb kell szállítani.

A sorvetés előnye a kertészetben eltagadhatatlan, ha azokra az előnyökre gondolunk, mely a kapálás megkönnyítésében található föl, nem is említve, hogy általa megóvjuk magunkat a magpazarlástól, hogy szeles időben

a sorbavetés könnyebben kivethető, mint a szóróvetés, hogy a sorokat a nélkül is kihuzhatjuk, ha a talajt nem is hengereztük jól le s ez által a föld megcserepedésének elejét vehetjük, hogy a sorban a mag gyorsabban kél, mint különben. Nem kis előny továbbá, hogy a sorvetések a tavaszi fagyok ellen szalmatakaróval megóvhatók, a vetés könnyen ritkítható és a növényteljesedés közben nem taposunk agyon, a nap az északra délre néző sorokat jobban átmelegíti és így a növényzetet fejleszti, a gyomlálás nem jár nehézséggel, valamint a trágyalé és a víz kiöntése se veszélyezteti a növényeket. Legfőbb előnye azonban mindezek mellett a sorbavetésnek, hogy a gyökfélék könnyebben szedhetők ki, mint a szóróvetett ágyak tartalma és hogy a termés az előbbi módszernél mindig nagyobb, mint az utobbinál.

Felelős szerkesztő: Lauka Gusztáv.
Főmunkatárs: Kp. Kovács László.

VASUTÜGYEK.

Menetrend a Nagykikinda—nbecskereki vasútvonalon.
Érvényes 1891 jun. 1-től.

Az éjjeli órák — esti 6 órától fogva reggeli 5 óra 59 percig — a perczek számjegyeinek aláhuzása által (6.00—5.52) vannak megjelölve.
A * gal jelzett állomásokon a vonat csak feltételeesen fel- vagy leszállás végett áll meg.

Nagy-Kikinda—Nagy-Becskek.		3011	3001	3013
		v. v.	sz. v.	sz. v.
		I.II.III. osztály.		
Budapest ind.		7.00	7.45	1.25
Temesvár "		9.50	11.30	3.45
Nagy-Kikinda "		3.30	3.30	6.00
Karlova "		4.34	4.11	6.41
Beodra "		4.53	4.23	6.53
Török-Becse—Aracs "		6.03	5.02	7.32
Kumán "		6.33	5.22	7.52
Melencze "		7.07	5.42	8.12
Ellemér "		7.35	6.01	8.31
Nagy-Becskek "	érk.	7.59	6.15	8.45

Nagy-Becskek—Nagy-Kikinda.		3002	3012	3014
		sz. v.	v. v.	v. v.
		I.II.III. osztály.		
Nagy-Becskek ind.		6.30	11.30	7.10
Ellemér "		6.48	11.51	7.35
Melencze "		7.11	12.31	8.08
Kumán "		7.37	12.41	8.30
Török-Becse—Aracs "		7.52	1.19	9.14
Beodra "		8.27	1.59	10.00
Karlova "		8.39	2.12	10.21
Nagy-Kikinda "	érk.	9.23	3.00	11.12
Temesvár "		2.05	4.47	4.40
Budapest "		8.40	—	7.30

Menetrend a Torontáli helyi érdekű vasutak vonalain.

Versecz—Nagy-Becskek.		3122	3102	3112
		v. v.	sz. v.	v. v.
		II. III. osztály.		
Versecz ind.		5.30	11.45	—
Versecz-Rét "		8.15	2.00	—
*Temes-Paulis "		8.22	2.05	—
Bethlen-Tanya "		8.29	2.12	—
*Loudon-Tanya "		8.37	2.22	—
Nagy-Margita "		8.52	2.41	—
Zichyfalva "		9.00	2.50	—
Györgyháza "		9.10	3.02	—
Szecsentalva—Ráros—Istvánvölgy "		9.22	3.16	—
*Barárháza Ga. sz. órház "		9.37	3.36	—
Kanak—Ó-Lécz "		9.45	3.47	—
Bóka "		9.54	3.59	—
Szecsány "	érk.	10.11	4.20	—
Párdány I. alul.		10.22	4.34	—
Szecsány ind.		6.00	10.31	4.40
Szárcsa "		6.17	10.45	5.06
*Lajosmajor "		6.31	10.58	5.19
*Pusztá-Kenderes 8. sz. órház "		6.40	11.04	5.28
Lázárföld "		6.51	11.11	5.39
Nagy-Becskek-Bégapart "		7.22	11.35	6.13
Nagy-Becskek "	érk.	Érk.	Érk.	6.17

Nagy-Becskek—Versecz.		3111	3.01	3121
		v. v.	sz. v.	v. v.
		II. III. osztály.		
Nagy-Becskek ind.		8.15	—	—
Nagy-Becskek-Bégapart "		8.23	2.50	6.40
Lázárföld "		8.56	3.17	7.13
*Pusztá-Kenderes 8. sz. órház "		9.04	3.23	7.21
*Lajosmajor "		9.12	3.29	7.29
Szárcsa "		9.28	3.43	7.45
Szecsány "	érk.	9.43	3.56	8.00
Párdány I. alul.		9.56	4.06	—
Bóka "		10.13	4.19	—
Kanak—Ó-Lécz "		10.33	4.36	—
*Barárháza Ga. sz. órház "		10.45	4.44	—
Szecsentalva—Ráros—Istvánvölgy "		10.57	4.53	—
Györgyháza "		11.09	5.03	—
Zichyfalva "		11.26	5.15	—
Nagy-Margita "		11.42	5.30	—
*Loudon-Tanya "		11.51	5.37	—
Bethlen-Tanya "		12.12	5.54	—
*Temes-Paulis "		12.22	6.02	—
Versecz-Rét "		12.30	6.09	—
Versecz "	érk.	12.34	6.13	—
Temesvár "		3.01	9.10	—

Szecsány—Párdány.		3211	3213
		v. v.	v. v.
		II. III. o.	
Szecsány ind.		10.36	4.40
Módos "		11.03	5.07
*Fény "		11.15	5.19
Párdány "	érk.	11.27	5.31

Hirdetések.

8. jkvi sz. kpti vál. 1891. (353—1.1)

Hirdetmény.

Nagy-Becskek rendezett tanácsu város központi választmánya részéről ezennel közhirre tétetik, hogy az országgyűlési képviselő választóknak 1892. évre érvénynyel bírándó betürendes ideiglenes névjegyzéke ellen beadott felszólamlásokra hozott határozatok, az 1874. évi XXXIII. t.-cz. 49. §-ának rendelkezésére képest folyó évi szeptember hó 20-ától ugyanezen hó 30-ig a városi I-ső jegyzői hivatalban, a hivatalos órák alatt közszemlére kitéve lesznek, és hogy az ezen határozatok elleni felebbezések a nm. m. kir. curiahoz intézve a fenn kitett határidő alatt a központi választmány elnökéhez benyújthatók.

Nelt Nagy-Becskek rendezett tanácsu város központi választmányának 1891. évi szeptember hó 10-én tartott üléséből.

Krsztics Janos,
polgármester,
mint a központi választmány elnöke.

3197. sz. kig. 1891. (350—3.2)

Pályázati hirdetmény.

Szerb-Ellemér községben a jegyzői állás betöltendő, ennek okából a választást f. é. október hó 10-ének reggeli 10 órájára Szerb-Ellemér községhezátához kitűzöm.

A jegyzői fizetés évi 600 frt, 40 frt uti, 60 forint irodai általány, 50 frt kézbesítői és 50 frt közgyámi fizetés mint készpénzbeli járandóságok, valamint három szobából álló szabad lakás, istálló, házi és külső pótkert.

A magánmunkálatokért pedig a megye tettes törvényhatósága részéről megerősített községi szabályrendeletben megállapított díjaknak élvezete.

Mindazok, kik ezen állásra pályázni óhajtanak, kötelesek az 1883. évi I. t.-cz. értelmében felszerelt folyamodványaikat — annak kimutatásával — hogy a hivatalos magyar nyelven kívül a szerb nyelvet írásban és szóval bírják — alólírotnál a választást megelőző napig betérjeszteni.

N.-Becskek, 1891 szeptember 9-én.
Bakalovich Ágost, főszolgabíró.

626. sz. b. v. k. 1891. (352—1.1)

Árverési hirdetmény.

Közhirre tétetik, miszerint a tekintetes fehértemplomi kir. tszék 1891. évi 8589. sz. végzésével megkeresett ttes n.-becskereki kir. jbiróságnak 1891. évi 766. sz. szám alatt kelt végzése folytán Zoffmann Sándor részére, Molnár Pál és Róza n.-becskereki lakosoknál 97 frt 44 kr. tőke, ennek 1891. évi május hó 25. napjától járó 6 százalékos kamatai, 11 frt 05 kr. perköltség, 13 frt 35 kr. vajtás kérvényi, 10 frt 10 kr. vajtás fogyanatosítási s netalán még felmerülő, megítelt s megítélendő költségek erejéig kielégítési vajtás utján 1891. évi szeptember 1-én felülfoglalt 453 frt 25 krra becsült butorok, korcsmai felszerelések stb.-ből álló ingóknak alperes lakásán N.-Becskekben bírói árverésen készpénz fizetése mellett leendő eladatása 1891 október 17. napjának, délelőtti 10 órára tűzött ki, az 1891. évi 8240. sz. a. k. végzés alapján.

Együttal felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtható követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, de az, ha részükre a foglalás korábban eszközöltetett, a végrehajtási

iratokból ki nem tűnik, úgy az esetben is, ha elsőbbségök bérleti vagy haszonbérleti viszonyon alapszik és ezen törvényes zálogjoguk a végrehajtási jegyzőkönyvben meg van ugyan említve, azonban a követelés összege ugyanott kitüntetve nincs — miszerint az 1881. évi LX. tcz. 111. §-ához képest elsőbbségüket az árverés megkezdéseig alólírhoz egy példányban írásban adják be, avagy szóval jelentsek be annál is inkább, minthogy későbbben bejelentett elsőbbségek végrehajtható kielégítését nem gátolják, igénylők a vételár fölöslegére fognak utasíttatni.

Nagy-Becskek, 1891 szept. 15-én. — Kiss István, kir. bir. végrehajtó.

512. sz. 1891. (359—1.1)

Meghívó.

A Tamisác szabályozó és belvizlevezető társulat 1891. évi október hó 6-án d. e. 11 órakor Német-Párdány község tanács-termben

évi rendes közgyűlést

tartja, melyre a t. cz. tagok ezennel tisztelettel meghivatnak.

Tárgysorozat a következő:

1. A nagyméltóságú földmivelségi m. kir. minister 19247. V. 15. sz. rendeletének b mutatása, melyben Bulyovszky János ministeri főmérnököt a társulatnál viselt ministeri megbízotti állása alól felmenteni és helyébe ministeri megbízottként Kovács S. Aladár kir. mérnököt kirendelni kegyeskedett.

2. Bemutatása a választmány által tárgyalt igazgatói jelentésnek a társulat 1891. évi működéséről.

3. Az 1890. évi társulati számadásnak és a számvizsgáló bizottság jelentésének bemutatása.

4. 1892. évi előirányzatnak tárgyalása.

5. Bemutatása Német-Párdány község felebbezésének a 26. számú választmányi határozat ellen.

6. A társulati választmány 33. sz. határozatának bemutatása a Szerb-Párdány községhezátó megvétele tárgyában.

Párdány, 1891 szeptember 18-án.

Társulati elnök megbízásából:

Petrikovits Róbert,
társ. igazgató.

Univ. Med.

Dr. Laufer S. fogorvos

rendel d. e. 9—12, d. u. 3—6.

Temesvárott

Belváros, ezelőtt Trombitás,

Lonovits-utca 6. sz. a.,

a Hungária-szállóval szemben.

Arany- amalgamgyök-tömések,

fogsorok legpontosabban készí-

tetnek. (347—3.2)

Rendkívül fontos találmány gyengeség ellen!

Férfiaknak!

A cs. és kir. szab. Potentator-ral gyógyulhatnak férfiak rögtön, tartósan és utóbajok nélkül, még oly esetekben is, hol semmi sem használ; még több évi gyengült v. elvesztett erő is helyreállíthat (külsőleg észrevehetetlen, garantizott ártalmatlan, izgalom nélküli, kellemes gyógymód). Hires tanárok elismerő nyilatkozatai, legmelegebb orvosi ajánlások és alaposan kigyógyultak ezernyi hálaíratok érdekel nélkül tanácsolják a cs. és kir. szab. Potentator alkalmazását. Maradandó eredmény. A küldés és csomagolás díszítéssel. Tartalom és származás felismerhetlen Dr. Altmann Károly, Wien, VII., Mariahilferstrasse Nr. 70. Felvilágosító röpiratok kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek. (255 13.12)

3971. sz. 1891.

(341—3.3)

Hirdetmény.

A nagyméltóságú kereskedelemügyi m. kir. ministerium f. évi márczius hó 20-án 17493. II. sz. alatt kelt magas rendeletével a temesbegavölgyi vízszabályozási társulat által az Ó-Bega-Beregszó csatorna balparti 51 kilométernél építendő gátörlakhoz Csene község határában szükségelt földterületekre nézve 1890. évi december hó 22 én tartott kisajátítási eljárás alkalmával hozott határozatot megsemmisítvén, a bizottságot új eljárásra utasítja, minek folytán a tárgyalás f. évi szeptember hó 22 én d. e. 10 órakor Szerb-Csene községében (község-házánál) fog megtartatni.

Felhívhatnak tehát az érdekelt felek, hogy fenti időre kitűzött tárgyaláson annál inkább megjelenjenek, minthogy a bizottság a kisajátítási terv megállapítása felett akkor is érdemileg határoz, ha az érdekelt felek közül senki sem jelenik meg.

A kisajátítási tervrajz és összeírás Szerb-Csene község-házánál 15 napi közzsemlére kitétettek.

N.-Becskekerek, 1891 augusztus 28-án.

Torontálmegyei közigazgatási bizottság.

1107. sz. kig. 1891.

(343—3.3)

Arlejtési hirdetmény.

Csenta (Leopoldova) község-eljárósága részéről ezennel közhírré tétetik, hogy egy 11928 frt 57 kr-ra előirányzott községi iskola felépítésére a nyilvános szóbeli és zárt ajánlati arlejtésre határnapul f. évi szeptember hó 15-ik napjának d. e. 9 órája tűzetik ki.

Ezen arlejtésen részt venni óhajtók kötelesek a 11928 frt 57 kr. kikiáltási árnak 5 százalékát készpénzben óvadékként az arlejtést vezető kezeihez letenni.

Közelebbi feltételek, valamint a tervek és költségvetések a hivatalos órák alatt a községi jegyzői irodában betekintheők.

A zárt és kellő bélyeggel ellátott ajánlatok a szóbeli arlejtés megkezdése előtt az arlejtésvezető kezeihez adandók át, mert később érkezett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Csentán, 1891. évi szeptember hó 3-án
Nappholz Gyula, jegyző. Vidics Antal, bíró.

5050. sz. k. ü. 1891.

(355—3.1)

Arlejtési hirdetmény.

A n.-becskereki kir. ügyészség felügyelete alatti központi és a hatósága területén levő módosi és török-becsei kir. járásbírósi fogházakban letartóztatott foglyok és rabok rendes ételmezésének, valamint betegek számára orvosi rendelvény alapján kiszolgáltandó étadagok és élelmiszereknek a jövő 1892. évi január hó 1-től terjedő 1 évre — esetleg kivételesen 3 évre leendő együttes biztosítása iránt a n.-becskereki kir. ügyészség hivatalos helyiségében f. é. október hó 15-én d. e. 10 órakor zárt ajánlati tárgyalással egybekapcsolt nyilvános szóbeli arlejtés fog tartatni.

Miről vállalkozni kívánók azzal értesítetnek, hogy az 50 kros bélyeggel ellátott s az alábbi kellékeknek megfelelőleg kiállított és felszerelt zárt írásbeli ajánlatok az arlejtés megkezdéséig az alulírt kir. ügyészségnél nyújtandók be.

Később érkező ajánlatok, valamint az arlejtés befejezte után tett utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az írásbeli ajánlatokban számokkal és betűkkel kiírva külön ajánlat teendő: 1. a rendes étadagra nézve 56 dgr. kenyérral együtt; 2. a bőjti (112 dgr. kenyér) étadagra nézve, végül 3. a betegek részére kiszolgáltandó étkekre nézve: mely utóbbi ajánlatnál a számvevőileg megállapított kikiáltási árakhoz viszonyított százalék leengedés mennyisége tüntetendő ki.

A bánatpénz összege 500 frtban állapítatik meg, mely készpénzben vagy szabályszerűen biztosítékul elfogadható értékpapírokban az ajánlathoz melléklendő, a szóbeli arlejtésben részt venni kívánók által pedig az arlejtés megkezdése előtt leteendő, kiemeltetvén, hogy még le nem bonyolított más hasonló vállalatoknak letétben levő biztosítéka, illetőleg az arra való hivatkozás az előírt bánatpénzt nem pótolhatja.

A kir. ügyészség által nem ösmert vállalkozók előéletük és vagyoni állapotuk iránt magukat a zárt ajánlathoz melléklendő, illetve a szóbeli arlejtésnél bemutatandó hatósági bizonyítvánnyal igazolni tartoznak.

A piaci árak alapján számvevőileg megállapított kikiáltási ár:

a rendes étadag és 56 dgr. kenyérré nézve kr. 13-90;

a bőjti (112 dgr. kenyér) adagra nézve kr. 4-48 — a beteg étadagok kikiáltási áraitól valamint a részletes arlejtési feltételekről a kir. ügyészség irodájában a hivatalos órák alatt értesülés szereshető s az arlejtési feltételek ösmerte, valamint az, hogy ajánlattevő magát azoknak aláveti, az írásbeli ajánlatokban kifejezetten megemlítendő.

N.-Becskekerek, 1891 szeptember 15-én.

Piukovich, kir. ügyész.

Első nbecskereki temetkezési intézet**Bencze Antal**

Hunyady-(fő-)utca.

Van szerencsém a t. cz. közönség szives tudomására hozni, hogy temetkezési intézetemet a kor igényeinek megfelelőleg teljesen újonnan rendeztem be. — Különösen kiemelendő a

dísz-halottas-kocsi

12 emberrel, portás, egyenruházott kísérők stb.

(277-6.5)

A legfinomabb kiterítőtárgyak, a melyek egészben vagy részben rendelkezésre állanak a legolcsóbb áron. — Előforduló halálesetknél a temetések rendezését elvállalom a legmértányosabb feltételek mellett; ezekre 6 osztályt állítottam fel és pedig:

Dísz-osztály 407 forint, II. osztály 169 forint, IV. osztály 64 forint,

I. osztály 278 forint, III. osztály 109 forint, V. osztály 35 forint.

A környéken bármily távolságban előforduló halálesetknél is készséggel átengedhetem halottas-kocsimat és a hozzátartozókat olcsó áron.

Készpénzért!**Légszesz-coaks**

duplán megrostálva, pormentes 100 klgr. 2 ft. 30 kr.

Szalon-szén

a Karolina gödörből 100 klgr. 2 ft.

Darab-szén

Salgó-tarjáni 100 klgr. 1 ft 50 kr.

kapható

Dann Gyulánál

Nagy-Becskekereken.

(357—4.1)

654. A. 1891.

(356 1.1)

7066. sz. kig. 1891.

(349-3.2)

Hirdetmény.

A kereskedelemügyi m. kir. minister ur 3 excellentiája az 1891. évi szeptember hó 1-én kelt 52551. sz. rendeletével a szeged-temesvár-szászsebesi állami közút 46.0-47.2, 47.8-49.0 és 50.8-51.0 km. szakaszain szükséges behintő anyag beszerzését 363 frt ugyanott szükséges hengerezési munkát pedig 759 frt 44 kr. összeg erejéig — továbbá a versecz-pancsovai állami közút 27.324-27.7, 29.0-29.5, 30.5-31.0, 31.6-32.0, 32.3-40.2, 41.1-45.5 és 46.6-47.8 km. szakaszain szükséges behintő anyag beszerzését 3507 frt 18 kr. az ugyanott szükséges hengerezési munkát pedig 4094 frt 93 kr. összeg erejéig engedélyezte.

A fentemlített munkálatok foganatosításának biztosítása céljából az 1891. évi szeptember hó 30-ik napjának délelőtti 11 órájára a torontálvármegyei m. kir. államépítészeti hivatal helyiségében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdetik.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó, az engedélyezett költség után számítandó, s a részletes feltételekben előirt 5 százalékyi bánatpénzzel ellátott zárt ajánlataikat a kitűzött nap d. e. 10 órájáig a nevezett hivatalhoz annnyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

Az ajánlatok a költségvetésekben kített egységárak illetve végösszegekre vonatkozó, bizonyos százalék — mely számjeg, gyel és betűvel kiírandó — melletti engedmény vagy felülfizetés kitüntetésével teendők s mind a négy fentemlített műveletre külön-külön adandók be.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a nevezett magy. kir. államépítészeti hivatalnál a rendes hivatalos órákban, naponkint megtekinthetők.

N.-Beckerek, 1891 szeptember 9-én.

Pályázati hirdetmény.

Torontálmegyébe kebelezett Tör. Kanizsa község székhelyvel szervezett körállatorvosi állás betöltése céljából, mely körhöz Jozefova, Szanád és Szerb-Keresztur községek tartoznak — ezennel pályázatot hirdetek.

Az állással 500 frt fizetés és 100 frt lakbér nemkülömben a megyei törvényhatóságnak f. évi 1075/28155. sz. határozatában megállapított eljárási díjak vannak egybekötve.

Felhivom a pályázni kívánókat miszerint az állatorvosi oklevél s eddigi alkalmazta-

tásukat igazoló bizonylatokkal felszerelendő kérvényeiket az alább megjelölt választási határnapot megelőzőleg benyújtsák, megjegettetvén, hogy az 1888. évi VII. t. cz. 133. §-ában jelzett tiszti vizsgát letette állatorvosok a kijelölésnél előnyben részesítettnek.

A körállatorvosnak a vonatkozó községi határozatokban szabályozott teendői a törökkanizsai szolgabírói hivatalnál a hivatalos órák alatt betekintheők s ugyanott fog a választás folyó évi október hó 15-én reggel 9 órakor megejtetni.

T.-Kanizsán, 1891. szeptember hó 6-án.

Tallián Emil, főszolgabíró.

Tavaszi gyógyítás
Nyári gyógyítás
Őszi gyógyítás
Téli gyógyítás.

Legjobb bedörzsölő szer köszvény csúz és minden meghűlési betegségek ellen.

MOLL SEIDLITZ POR

Gyors gyógyhatás makacs gyomor- és altestbajok, gyomorgörccs, gyomorégés, nyálk, székesedés, májbajok, vértelenség, aranyér és a legkülönfélébb női betegségeknek. — Egy eredeti doboz használati utasítással 1 frt. — Raktárak az ország minden nevezetesebb gyógyszerárjaiban. MOLL A. gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító, Bécs, Stadt, Tuchlauben 9. — Szétküldés naponta utánvét mellett. Két doboznál kevesebb nem küldetik. (8-48.35)

Elismerés MOLL A. urnak Bécsben. Ülő foglalkozásomnál az ön Moll-féle Seidlitzporai igen jó hatást gyakorolnak; ismerem ezt egyszer s mindenkorra és szívvelyes „Isten fizesse meg”-et mondok érte; ezek a gyomorot jóvá és főt könnyűvé teszik. Tisztelettel Szinko P. J., lelkész Honnetschlagban.

MOLL FÉLE FRANCIA BORSZESZ ÉS SÓ

mindennemű testfájdalmak és bémulással; bürogratás alakjában minden sérelem és sebnél, dagasztatok, gyűadáskor. — Belsőleg vízzel vegyítve hirtelen rosszullet, hányás, kolika és hasmenésnek. — Egy üveg ára használati utasítással 90 kr. — Raktárak az ország minden nevezetesebb gyógyszerárjaiban és anyagkereskedéseiben. — MOLL A. gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító, Bécs, Stadt, Tuchlauben 9. — Szétküldés naponta utánvéttel. — Két üvegnél kevesebb nem küldetik. (8-48.35)

Elismerés MOLL A. gyógyszerész urnak Bécsben. Kitiünő Moll-féle francia borszesz és sója vidékemen nagyszerűen működik. Küldjön nekem 50 üveggel, mivel az emberiség segítségére készletet óhajtok tartani magamnál. Mély tisztelettel Hornof, lelkész Micholupban.

Nagy-Becskereken kapható Kellner József, Kovács Sándor és Moczkovcsák Dezső gyógyszer. uraknál.

Orvosi bizonylatok

„MARGIT“

gyógyforrásról

„MAGYAR SELTERS“

Előnyös tulajdonsága valamennyi szikéletes vizek között, — vegyi alkatrészének szerencsés összetétele kevés szabad szénasav, de gazdag, félig kötött szénasav tartalma.

Dr. Korányi Frigyes egyetemi tanár és kir. tanácsos. Jó hatásnak találtam a légutak és gyomornyálkahártyáinak hurutos bántalmánál. A Seltersi-Radeini, Vichy-stb. vizektől különbözőbb csekélyebb szabad-szénasav tartalmánál fogva s azért vérezsek lehetőségénél, vagy a hol a vérkeringési szervek izgatásától kell tartani, a szénsavanyúsabb vizek fölött előnnyel bír.

Dr. Gebhardt Lajos egyetemi tanár a Rókus-kórház igazgatója: Kiválóan jó hatásnak bizonyult a légző-, emésztő- és vizeleszervek hurutos bántalmánál olyannyira, hogy jelenleg rokonokatu más ásványviz kórházunkban alig rendeltek. — csekély szabad szénasav tartalmánál fogva oly esetekben is sikeresen alkalmazzuk, a melyekben a seltersi-, giesshübli-, gleichenbergi vizeknek használata határozottan káros volna.

Dr. Navratil Imre egyet. tanár: Torok-, gége-, légső és borbetegségben igen jó, kiváló hatást pedig akkor gyakorolt, ha az említett szervek bántalmával rokon természetű gyomorhaj volt jelen.

Dr. Poór Imre egyetemi tanár: Gége-, tüdő-, gyomor-, vízhiányg idült hurutját szintugy ószlatja.

Ez időszert Európá legelső s leglátogatottabb tündöbetegek klimatikus gyógyintézete:

GÖRBERSDORF

a „Margit“ forrás gyógyhatásáról: — Sokoldalú legkedvezőbb eredmények alapján, melyeket en gyógyintézetemben „Margit“ forrás gyógyviz* alkalmazása által a légutak idült hurutos bántalmánál tapasztaltam, hivatva érzem magamat ezen betegem által kedvesen fogyasztott és jól tűrt gyógyvizet a legsürgősebben ajánlani.

Görbersdorf, 1879. március 18-án.
Dr. Rémppler Tódor.

„MARGIT“ borral használva a legegészségesebb ital!

Édeskuty L.

Kiszárolagos főraktár
Ugyszintén kapható minden gyógyszerárban, fűszerkereskedésben és vendéglőben.

cs. és kir. és szerb kir. udv. ásványviz-szállító-nál, Budapestben, Erzsébet-tér 8. sz.

Jegyzőhelyettes Kellner József.

A Temesváry ur: morái jegyzőséghez egy megbízható fiatal enter kereszték, ki alólított 8 héten át helyettesítte.

Az illető számíthat, hogy he yettességeknek megszűnté után e vidéken a hirdő állást kap. Fizetés havi 30 frt s melék kövdelem.

— Ajánlatok alólirhoz ezimzendők, állását október 1-én tartozik elfoglalni.

Totth Keta.
s. jegyző.
(354-2.1)

(10-24 25)

MARIACZELLI

gyomor-és vese-
gyógyász

készítte ERADY C. védnyalhoz címzett gyógyszerárján, kúrákban (Morvaország) Elismert klímásúgy, — gyomor-és vese-
gyógyász r emésztési zavakok esetében. Csak a mick u védőjegyvel és adárral ellátott készítmény való.

Egy üveg ára 40 kr., nagy üveg (készes) 70 k.

Az alkato részek nyilvánosságra vannak hozva.

Gyógy-szer-tárakba s kúrákba.

Nyomatott a kiadó Pleitz Fer. Pálnál Nagy-Becskereken.